C/2025/3992

20.8.2025.

PREPORUKA VIJEĆA

od 8. srpnja 2025.

o ekonomskoj, socijalnoj, strukturnoj i proračunskoj politici te politici zapošljavanja Malte

(C/2025/3992)

VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 121. stavak 2. i članak 148. stavak 4.,

uzimajući u obzir Uredbu (EU) 2024/1263 Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2024. o djelotvornoj koordinaciji ekonomskih politika i multilateralnom proračunskom nadzoru te stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 1466/97 ([1]), a posebno njezin članak 3. stavak 3.,

uzimajući u obzir preporuku Europske komisije,

uzimajući u obzir rezolucije Europskog parlamenta,

uzimajući u obzir zaključke Europskog vijeća,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za zapošljavanje,

uzimajući u obzir mišljenje Gospodarskog i financijskog odbora,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za socijalnu zaštitu,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za ekonomsku politiku,

budući da:

Opća razmatranja

(1) U Uredbi (EU) 2024/1263, koja je stupila na snagu 30. travnja 2024., navode se ciljevi okvira gospodarskog upravljanja, čija je svrha promicanje dobrih i održivih javnih financija, održivog i uključivog rasta i otpornosti putem reformi i ulaganja te sprečavanje prekomjernih državnih deficita. Uredbom je propisano da Vijeće i Komisija provode multilateralni nadzor u kontekstu europskog semestra u skladu s ciljevima i zahtjevima utvrđenima u UFEU-u. Europski semestar uključuje i sastavljanje preporuka za pojedine zemlje te nadzor provedbe tih preporuka. Uredba potiče i odgovornost za fiskalnu politiku na nacionalnoj razini i usmjerena je na srednjoročno razdoblje i djelotvorniju i koherentniju provedbu. Svaka država članica Vijeću i Komisiji mora dostaviti nacionalni srednjoročni fiskalno-strukturni plan koji sadržava njezine fiskalne i investicijske obveze u pogledu reformi za četverogodišnje ili petogodišnje razdoblje, ovisno o redovnom trajanju nacionalnog zakonodavnog razdoblja. Kretanje neto rashoda ([2]) u tim planovima mora biti u skladu sa zahtjevima iz te uredbe, uključujući zahtjeve da se dug opće države do kraja razdoblja prilagodbe uvjerljivo smanjuje ili da se nastavi uvjerljivo smanjivati odnosno da se zadrži na razboritim razinama ispod 60 % bruto domaćeg proizvoda (BDP), a da se deficit opće države u srednjoročnom razdoblju smanji i/ili zadrži ispod referentne vrijednosti od 3 % BDP-a utvrđene Ugovorom. Ako se država članica obveže da će provesti relevantan skup reformi i ulaganja u skladu s kriterijima iz te uredbe, razdoblje prilagodbe može se produljiti za najviše tri godine.

([1]) SL L, 2024/1263, 30.4.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.

([2]) Neto rashodi kako su definirani u članku 2. točki 2. Uredbe (EU) 2024/1263: „neto rashodi” znači državni rashodi bez i. rashoda za kamate, ii. diskrecijskih mjera na strani prihoda, iii. rashoda za programe Unije koji su u cijelosti pokriveni prihodima iz fondova Unije, iv. nacionalnih rashoda za sufinanciranje programa koji se financiraju sredstvima Unije, v. cikličkih elemenata rashoda za naknade za nezaposlenost i vi. jednokratnih i drugih privremenih mjera.

(2) Uredba (EU) 2021/241 Europskog parlamenta i Vijeća ([3]), kojom je uspostavljen Mehanizam za oporavak i otpornost („Mehanizam"), stupila je na snagu 19. veljače 2021. Mehanizmom se pruža financijska potpora državama članicama za provedbu reformi i ulaganja i generira se fiskalni impuls koji će se financirati sredstvima Unije. U skladu s prioritetima europskog semestra za koordinaciju ekonomskih politika Mehanizmom se doprinosi gospodarskom i socijalnom oporavku i provedbi održivih reformi i ulaganja, posebno u cilju promicanja zelene i digitalne tranzicije i jačanja otpornosti gospodarstava država članica. Njime se pomaže i jačanju javnih financija te poticanju rasta i otvaranja radnih mjesta u srednjoročnom i dugoročnom razdoblju, poboljšanju teritorijalne kohezije unutar Unije i podupiranju kontinuirane provedbe europskog stupa socijalnih prava.

(3) Uredba (EU) 2023/435 Europskog parlamenta i Vijeća ([4]) („Uredba o planu REPowerEU") donesena je 27. veljače 2023. u cilju postupnog ukidanja ovisnosti Unije o uvozu fosilnih goriva iz Rusije. Time se doprinosi energetskoj sigurnosti i diversifikaciji opskrbe energijom u Uniji, a istodobno povećava uvođenje energije iz obnovljivih izvora, kapacitet za skladištenje energije i energetska učinkovitost. Malta je u svoj nacionalni plan za oporavak i otpornost dodala novo poglavlje o planu REPowerEU kako bi financirala ključne reforme i ulaganja kojima će se doprinijeti ostvarenju ciljeva plana REPowerEU.

(4) Malta je 13. srpnja 2021. Komisiji dostavila svoj nacionalni plan za oporavak i otpornost u skladu s člankom 18. stavkom 1. Uredbe (EU) 2021/241. Komisija je na temelju članka 19. te uredbe ocijenila relevantnost, djelotvornost, učinkovitost i koherentnost plana za oporavak i otpornost, u skladu sa smjernicama za ocjenjivanje iz Priloga V. Vijeće je 5. listopada 2021. donijelo Provedbenu odluku o odobrenju ocjene plana za oporavak i otpornost Malte ([5]), koja je izmijenjena 14. srpnja 2023. na temelju članka 18. stavka 2. radi ažuriranja maksimalnog financijskog doprinosa za bespovratnu financijsku potporu i uključivanja poglavlja o planu REPowerEU ([6]). Isplata obroka ovisi o donošenju odluke Komisije, u skladu s člankom 24. stavkom 5., u kojoj se navodi da je Malta u zadovoljavajućoj mjeri ostvarila relevantne ključne etape i ciljne vrijednosti utvrđene u Provedbenoj odluci Vijeća. Ostvarenje u zadovoljavajućoj mjeri podrazumijeva da postizanje prethodnih ključnih etapa i ciljnih vrijednosti iste reforme ili ulaganja nije poništeno.

(5) Vijeće je 21. siječnja 2025. na preporuku Komisije donijelo Preporuku o potvrđivanju nacionalnog srednjoročnog fiskalno-strukturnog plana Malte ([7]). Plan je podnesen u skladu s člankom 11. i člankom 36. stavkom 1. točkom (a) Uredbe (EU) 2024/1263, obuhvaća razdoblje od 2025. do 2028. i sadržava fiskalnu prilagodbu tijekom četiri godine.

(6) Komisija je 26. studenoga 2024. donijela mišljenje o nacrtu proračunskog plana Malte za 2025. Komisija je istog dana, na temelju Uredbe (EU) br. 1176/2011, donijela Izvješće o mehanizmu upozoravanja za 2025., u kojem Malta nije utvrđena kao jedna od država članica za koju je potrebno provesti detaljno preispitivanje. Komisija je donijela i Preporuku za preporuku Vijeća o ekonomskoj politici europodručja te Prijedlog zajedničkog izvješća o zapošljavanju za 2025., u kojem se analizira provedba smjernica za zapošljavanje i načelâ europskog stupa socijalnih prava. Vijeće je 13. svibnja 2025. donijelo Preporuku o ekonomskoj politici europodručja ([8]), a 10. ožujka 2025. Zajedničko izvješće o zapošljavanju.

(7) Komisija je 29. siječnja 2025. objavila Kompas konkurentnosti, strateški okvir čiji je cilj potaknuti globalnu konkurentnost EU-a u sljedećih pet godina. U njemu su utvrđena tri imperativa preobrazbe za održiv gospodarski rast: (i) inovacije, (ii) dekarbonizacija i konkurentnost i (iii) sigurnost. Kako bi se smanjio inovacijski jaz, EU namjerava potaknuti inovacije u industriji, poduprijeti rast *start-up* poduzeća inicijativama kao što su strategija EU-a za *start-up* i *scale-up* poduzeća i promicati primjenu naprednih tehnologija kao što su umjetna inteligencija i kvantno računalstvo. Komisija je radi zelenijeg gospodarstva izradila detaljan Akcijski plan za priuštivu energiju i Plan za čistu

([3]) Uredba (EU) 2021/241 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. veljače 2021. o uspostavi Mehanizma za oporavak i otpornost (SL L 57, 18.2.2021., str. 17., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

([4]) Uredba (EU) 2023/435 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. veljače 2023. o izmjeni Uredbe (EU) 2021/241 u pogledu poglavljâ o planu REPowerEU u planovima za oporavak i otpornost i o izmjeni uredaba (EU) br. 1303/2013, (EU) 2021/1060 i (EU) 2021/1755 te Direktive 2003/87/EZ (SL L 63, 28.2.2023., str. 1., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj).

([5]) Provedbena odluka Vijeća od 5. listopada 2021. o odobrenju ocjene plana za oporavak i otpornost Malte (ST 11941/2021 INIT; ST 11941/2021 ADD 1).

([6]) Provedbena odluka Vijeća od 14. srpnja 2023. o izmjeni Provedbene odluke od 5. listopada 2021. o odobrenju ocjene plana za oporavak i otpornost Malte (ST 11202/2023 INIT, ST 11202/2023 ADD 1).

([7]) Preporuka Vijeća od 21. siječnja 2025. o potvrđivanju srednjoročnog fiskalno-strukturnog plana Malte (SL C, C/2025/649, 10.2.2025., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/649/oj).

([8]) Preporuka Vijeća od 13. svibnja 2025. o ekonomskoj politici europodručja (SL C, C/2025/2782, 22.5.2025., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/2782/oj).

industriju, kojima se osigurava troškovno učinkovit prelazak na čistu energiju koji ne ugrožava konkurentnost, osobito u energetski intenzivnim sektorima, i koji djeluje kao pokretač rasta. Kako bi smanjila pretjeranu ovisnost i povećala sigurnost, Unija intenzivno radi na jačanju globalnih trgovinskih partnerstava, diversifikaciji lanaca opskrbe i osiguravanju dostupnosti kritičnih sirovina i izvora čiste energije. Ti se prioriteti temelje na horizontalnim čimbenicima, a to su regulatorno pojednostavnjenje, produbljivanje jedinstvenog tržišta, financiranje konkurentnosti i unija štednje i ulaganja, promicanje vještina i kvalitetnih poslova te bolja koordinacija politika EU-a. Kompas konkurentnosti usklađen je s europskim semestrom, čime se osigurava usklađenost ekonomskih politika država članica sa strateškim ciljevima Komisije i omogućuje ujednačen pristup gospodarskom upravljanju, što potiče održiv rast, inovacije i otpornost u cijeloj Uniji.

(8) Europski semestar za koordinaciju ekonomskih politika nastavlja se u 2025. razvijati usporedno s provedbom Mehanizma za oporavak i otpornost. Potpuna provedba planova za oporavak i otpornost i dalje je ključna za ostvarenje prioriteta politika u okviru europskog semestra jer planovi doprinose djelotvornom odgovoru na sve ili na znatan dio izazova utvrđenih u relevantnim preporukama za pojedinu zemlju izdanima posljednjih godina. Te preporuke Vijeća za pojedinu zemlju i dalje su jednako relevantne za ocjenu izmijenjenih planova za oporavak i otpornost u skladu s člankom 21. Uredbe (EU) 2021/241.

(9) Preporukama za pojedinu zemlju za 2025. obuhvaćeni su svi ključni izazovi ekonomske politike na koje se nije u dovoljnoj mjeri odgovorilo mjerama iz planova za oporavak i otpornost, vodeći računa o relevantnim izazovima utvrđenima u preporukama za pojedinu zemlju u razdoblju od 2019. do 2024.

(10) Komisija je 4. lipnja 2025. objavila Izvješće za Maltu za 2025. U njemu je ocijenjen napredak Malte u smislu relevantnih preporuka za pojedinu zemlju i analizirana je provedba plana za oporavak i otpornost Malte. Na temelju te analize u tom izvješću utvrđeni su najhitniji izazovi s kojima se Malta suočava. Ocijenjen je i napredak Malte u provedbi europskog stupa socijalnih prava i ostvarenju glavnih ciljeva Unije za 2030. u pogledu zapošljavanja, stjecanja vještina te smanjenja siromaštva i socijalne isključenosti, kao i napredak u ostvarenju ciljeva održivog razvoja Ujedinjenih naroda.

Ocjena godišnjeg izvješća o napretku

(11) Vijeće je 21. siječnja 2025. preporučilo sljedeće maksimalne stope rasta neto rashoda za Maltu: 6,0 % u 2025., 5,8 % u 2026., 5,8 % u 2027. i 6,1 % u 2028., što odgovara maksimalnim kumulativnim stopama rasta, izračunanima u odnosu na baznu godinu 2023., od 13,8 % u 2025., 20,4 % u 2026., 27,4 % u 2027. i 35,1 % u 2028. Te maksimalne stope rasta neto rashoda u razdoblju 2025. – 2028. podudaraju se s korektivnim kretanjem u skladu s člankom 3. stavkom 4. Uredbe (EZ) br. 1467/97, kako je Vijeće preporučilo 21. siječnja 2025. s ciljem okončanja stanja prekomjernog deficita ([9]). Malta je 30. travnja 2025. dostavila svoje godišnje izvješće o napretku ([10]) u kojem izvješćuje o mjerama poduzetima prema Preporuci Vijeća od 21. siječnja 2025. s ciljem okončanja stanja prekomjernog deficita te provedbi reformi i ulaganja za svladavanje glavnih izazova utvrđenih u preporukama za pojedinu zemlju u okviru europskog semestra. U godišnjem izvješću o napretku uzima se u obzir i polugodišnje izvješće Malte o ostvarenom napretku u provedbi plana za oporavak i otpornost u skladu s člankom 27. Uredbe (EU) 2021/241.

(12) Agresivni rat Rusije protiv Ukrajine i njegove posljedice egzistencijalna su prijetnja Europskoj uniji. Komisija je preporučila koordiniranu aktivaciju nacionalne klauzule o odstupanju iz Pakta o stabilnosti i rastu radi potpore nastojanjima EU-a da se postigne brzo i znatno povećanje potrošnje za obranu. Europsko vijeće pozdravilo je taj prijedlog 6. ožujka 2025., ne dovodeći u pitanje posebnu narav sigurnosne i obrambene politike određenih država članica, te se njime uzimaju u obzir sigurnosni i obrambeni interesi svih država članica, u skladu s Ugovorima.

(13) Prema podacima koje je potvrdio Eurostat ([11]), deficit opće države u Malti se sa 4,7 % BDP-a u 2023. smanjio na 3,7 % BDP-a u 2024., dok se dug opće države smanjio sa 47,9 % BDP-a krajem 2023. na 47,4 % BDP-a krajem 2024. Prema izračunima Komisije ta kretanja odgovaraju stopi rasta neto rashoda od 13,9 % u 2024. U godišnjem izvješću

([9]) Preporuka Vijeća s ciljem okončanja stanja prekomjernog deficita u Malti, ST 5036/25.
([10]) Godišnja izvješća o napretku za 2025. dostupna su na poveznici: https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact/preventive-arm/annual-progress-reports_en.
([11]) Eurostat – Euro Indicators (Pokazatelji za europodručje), 22.4.2025.

o napretku za 2025. Malta procjenjuje da će rast neto rashoda u 2024. iznositi 14,3 %. Prema Komisijinim procjenama smjer fiskalne politike ([12]), koji uključuje rashode financirane na nacionalnoj razini i na razini EU-a, bio je u 2024. ekspanzivan, za 1,2 % BDP-a.

(14) Prema godišnjem izvješću o napretku, u makroekonomskom scenariju na kojem se temelje proračunske projekcije Malte očekuje se rast realnog BDP-a od 4,0 % u 2025. i predviđa se da će inflacija mjerena HIPC-om u 2025. iznositi 2,3 %. U Komisijinoj proljetnoj prognozi 2025. predviđa se da će se realni BDP povećati za 4,1 % u 2025. i za 4,0 % u 2026. te da će inflacija mjerena HIPC-om iznositi 2,2 % u 2025. i 2,1 % u 2026.

(15) U godišnjem izvješću o napretku predviđa se smanjenje deficita opće države na 3,3 % BDP-a u 2025. i povećanje udjela duga opće države u BDP-u na 48,4 % do kraja 2025. Ta kretanja odgovaraju rastu neto rashoda od - 0,1 % u 2025. U Komisijinoj proljetnoj prognozi 2025. predviđa se deficit opće države od 3,2 % BDP-a za 2025. Smanjenje deficita u 2025. uglavnom je posljedica smanjenja drugih kapitalnih rashoda zbog prestanka troškova povezanih s nacionalnim zračnim prijevoznikom. Prema izračunima Komisije ta kretanja odgovaraju rastu neto rashoda od 0,8 % u 2025. Ta predviđanja rasta neto rashoda koja su viša nego u godišnjem izvješću o napretku posljedica su različitih predviđanja za nacionalno sufinanciranje programa EU-a i druge kapitalne rashode. Prema Komisijinim procjenama predviđa se da će u 2025. smjer fiskalne politike, koji uključuje rashode financirane na nacionalnoj razini i na razini EU-a, biti kontrakcijski, za 1,9 % BDP-a. Predviđa se da će do kraja 2025. doći do povećanja udjela duga opće države u BDP-u na 47,6 %.

(16) Prema Komisijinoj proljetnoj prognozi 2025. očekuje se da će se u 2025. bespovratnom potporom (bespovratnim sredstvima) iz Mehanizma za oporavak i otpornost financirati rashodi opće države u iznosu od 0,2 % BDP-a, u odnosu na 0,3 % BDP-a u 2024. Rashodi financirani bespovratnom potporom iz Mehanizma za oporavak i otpornost omogućavaju visokokvalitetna ulaganja i reforme za povećanje produktivnosti bez izravnog učinka na saldo i dug opće države Malte.

(17) Rashodi opće države za obranu u Malti iznosili su 0,5 % BDP-a u 2021., 0,5 % BDP-a u 2022. i 0,4 % BDP-a u 2023. ([13]) Prema Komisijinoj proljetnoj prognozi 2025. predviđa se da će rashodi za obranu iznositi 0,4 % BDP-a u 2024. i 2025. To odgovara smanjenju od 0,1 postotnog boda BDP-a u odnosu na 2021.

(18) Prema Komisijinoj proljetnoj prognozi 2025. predviđa se da će se neto rashodi u Malti povećati za 0,8 % u 2025. i kumulativno za 14,9 % u 2024. i 2025. Na temelju Komisijine proljetne prognoze 2025. predviđa se da će rast neto rashoda Malte u 2025. biti manji od preporučene maksimalne stope rasta određene korektivnim kretanjem. Razmatraju li se 2024. i 2025. zajedno, predviđa se da će kumulativna stopa rasta neto rashoda biti veća od preporučene maksimalne stope rasta, što odgovara odstupanju ([14]) od 0,2 % BDP-a. Predviđeno kumulativno odstupanje ne premašuje prag od 0,6 % BDP-a na razini kumulativnog odstupanja, iznad kojeg bi se mogla opravdano pretpostaviti neučinkovitost mjera. Stoga je postupak u vezi s prekomjernim deficitom za Maltu u mirovanju. Malta je istodobno pozvana da se pripremi za poduzimanje dodatnih mjera radi usklađenja s korektivnim kretanjem. Potpunija procjena provest će se kad budu dostupni podaci o realizaciji.

(19) Osim toga, Vijeće je preporučilo da Malta postupno ukine hitne mjere energetske potpore prije sezone grijanja 2024./2025. Prema Komisijinoj proljetnoj prognozi 2025., neto proračunski trošak ([15]) hitnih mjera energetske potpore u 2024. procijenjen je na 1,1 % BDP-a, a predviđa se da će 2025. biti 1,0 %. Točnije, na snazi ostaju smanjenja neizravnih poreza na potrošnju energije i subvencije za proizvodnju energije radi kompenzacije povećanja cijena uvezene električne energije. Hitne mjere energetske potpore nisu postupno ukinute prije zime 2024./2025. To nije u skladu s preporukom Vijeća.

([12]) Smjer fiskalne politike definira se kao godišnja promjena odnosnog stanja proračuna opće države. Cilj mu je procijeniti ekonomski impuls koji proizlazi iz fiskalnih politika, onih koje financira država i onih koje se financiraju iz proračuna EU-a. Smjer fiskalne politike mjeri se kao razlika između i. srednjoročnog potencijalnog rasta i ii. promjene primarnih rashoda bez diskrecijskih mjera na strani prihoda te uključujući rashode koji se financiraju bespovratnom potporom (bespovratnim sredstvima) iz Mehanizma za oporavak i otpornost i sredstvima iz drugih fondova Unije.

([13]) Eurostat, državni rashodi prema klasifikaciji funkcija države (COFOG). Zbog metodoloških razlika između definicija COFOG-a i NATO-a rashodi koji se temelje na definiciji COFOG-a mogu se razlikovati od izdataka utemeljenih na definiciji NATO-a.

([14]) Te će se vrijednosti od 2026. pojaviti na kontrolnom računu uvedenom člankom 22. Uredbe (EU) 2024/1263.

([15]) Ta vrijednost predstavlja razinu godišnjeg proračunskog troška tih mjera, uključujući prihode i rashode te, ovisno o slučaju, isključujući prihode od poreza na neočekivanu dobit dobavljača energije.

(20) U godišnje izvješće o napretku nisu uključene proračunske projekcije nakon 2025. Na temelju mjera politike poznatih na datum zaključenja prognoze, u Komisijinoj proljetnoj prognozi 2025. predviđa se deficit opće države od 2,8 % BDP-a u 2026. Smanjenje salda opće države 2026. uglavnom je posljedica daljnjeg smanjenja subvencija. Ta kretanja odgovaraju rastu neto rashoda od 5,3 % u 2026. Prema Komisijinim procjenama predviđa se da će u 2026. smjer fiskalne politike, koji uključuje rashode financirane na nacionalnoj razini i na razini EU-a, biti kontrakcijski, za 0,8 % BDP-a. Komisija predviđa da će se do kraja 2026. udio duga opće države u BDP-u smanjiti na 47,3 %.

Ključni izazovi u području politika

(21) Rješavanje problema agresivnog poreznog planiranja i dalje je ključno za poboljšanje učinkovitosti i pravednosti poreznih sustava. S obzirom na učinke prelijevanja strategija agresivnog poreznog planiranja među državama članicama, neophodno je koordinirano djelovati kako bi se zakonodavstvo EU-a dopunilo nacionalnim politikama svih država članica. Malta je poduzela korake za rješavanje agresivnog poreznog planiranja provedbom prethodno dogovorenih međunarodnih i europskih inicijativa te provedbom reformi na koje se obvezala u svojem planu za oporavak i otpornost, kao što je uvođenje propisa o transfernim cijenama koji se primjenjuju od siječnja 2024. Međutim, dok Malta ne počne primjenjivati porez po odbitku na kamate, dividende i naknade za licencije koje poduzeća sa sjedištem u Malti plaćaju u jurisdikcije s nultim i niskim poreznim stopama (u ovom slučaju odnosi se na bilo koju jurisdikciju u kojoj je zakonska stopa poreza na dobit manja od 9 %, što je najniža zakonska stopa poreza na dobit u EU-u) ili ekvivalentne zaštitne mjere koje sprečavaju da poduzeća svoju dobit prenose u treće zemlje bez plaćanja poreza, rizici od dvostrukog neoporezivanja te dobiti i dalje su visoki. Osim toga, zbog tretmana rezidentnih trgovačkih društava koja nemaju domicil u Malti i dalje postoji rizik od dvostrukog neoporezivanja poduzeća i pojedinaca.

(22) U skladu s člankom 19. stavkom 3. točkom (b) Uredbe (EU) 2021/241 i kriterijem 2.2. iz Priloga V. toj uredbi plan za oporavak i otpornost sadržava opsežan skup reformi i ulaganja koji se međusobno nadopunjuju i koje treba provesti do 2026. Očekuje se da će doprinijeti djelotvornom svladavanju svih ili znatnog dijela izazova utvrđenih u relevantnim preporukama za pojedinu zemlju. U tom kratkom roku dovršetak djelotvorne provedbe plana za oporavak i otpornost, uključujući poglavlje o planu REPowerEU, ključan je za poticanje dugoročne konkurentnosti Malte zelenom i digitalnom tranzicijom, uz istodobno osiguravanje socijalne pravednosti. U komunikaciji Komisije naslovljenoj „NextGenerationEU – put do 2026.”, donesenoj 4. lipnja 2025., pojašnjava se primjenjivi vremenski okvir za kraj Mehanizma i državama članicama daju se smjernice za maksimalno pojačanje provedbe do 31. kolovoza 2026., među ostalim o tome kako dodatno pojednostavniti planove za oporavak i otpornost, utvrđuju se ključne opcije koje treba razmotriti pri njihovoj reviziji i naglašava se važnost pažljivog zajedničkog planiranja podnošenja posljednjih zahtjeva za plaćanje 2026. Sustavno uključivanje lokalnih i regionalnih tijela, socijalnih partnera, civilnog društva i drugih relevantnih dionika i dalje je ključno kako bi se osigurala opća odgovornost za uspješnu provedbu plana za oporavak i otpornost.

(23) Malta je ubrzala provedbu programa kohezijske politike, koji obuhvaćaju potporu iz Europskog fonda za regionalni razvoj (ERDF), Fonda za pravednu tranziciju (FPT), Europskog socijalnog fonda plus (ESF+) i Kohezijskog fonda (KF). Važno je nastaviti ulagati napore u brzu provedbu tih programa i maksimalno povećati njihov učinak na terenu. Malta u okviru svojih programa kohezijske politike već poduzima mjere za poticanje konkurentnosti i rasta, jačajući pritom socijalnu koheziju. Malta se istodobno i dalje suočava s izazovima koji se, među ostalim, odnose na nedostatak i neusklađenost ponude i potražnje vještina, ubrzavanje energetske tranzicije, sigurnost vodoopskrbe i održivo upravljanje vodama. U skladu s člankom 18. Uredbe (EU) 2021/1060 Malta je u okviru preispitivanja programâ kohezijske politike u sredini programskog razdoblja dužna preispitati svaki program uzimajući, među ostalim, u obzir izazove utvrđene u preporukama za pojedinu zemlju iz 2024. U Komisijinu prijedlogu donesenom 1. travnja 2025. ([16]) rok za dostavu procjene o ishodu preispitivanja u sredini programskog razdoblja za svaki program produljuje se nakon 31. ožujka 2025. Ujedno se osigurava fleksibilnost kako bi se ubrzali provedba programa i poticaji za države članice da dodijele sredstva kohezijske politike za pet strateških prioritetnih područja u Uniji, odnosno konkurentnost u područjima strateških tehnologija, obranu, stanovanje, otpornost vodoopskrbe i energetsku tranziciju, zadržavajući pritom fokus na osobama u najranjivijim situacijama kada su posrijedi programi fonda ESF+.

([16]) Prijedlog uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni uredaba (EU) 2021/1058 i (EU) 2021/1056 u pogledu posebnih mjera za svladavanje strateških izazova u kontekstu preispitivanja u sredini programskog razdoblja – COM (2025) 123 final.

(24) Platforma za strateške tehnologije za Europu (STEP) pruža priliku za ulaganja u ključne strateške prioritete EU-a jačanjem konkurentnosti EU-a. STEP koristi sredstva iz 11 postojećih fondova EU-a. Države članice mogu doprinositi i programu InvestEU potporom ulaganjima u prioritetna područja. Malta bi te inicijative mogla optimalno iskoristiti kako bi poduprla razvoj ili proizvodnju ključnih tehnologija, što uključuje čiste i resursno učinkovite tehnologije.

(25) Uz gospodarske i socijalne poteškoće na koje se odgovara planom za oporavak i otpornost i sredstvima iz drugih fondova EU-a, Malta bi trebala učinkovito odgovoriti na preostale izazove koji se odnose na agresivno porezno planiranje, obrazovanje i vještine, energiju i dekarbonizaciju, cestovni promet te istraživanje i inovacije.

(26) Poboljšanje rezultata inovacija ključno je za održavanje rasta produktivnosti Malte i prelazak na otpornije gospodarstvo utemeljeno na znanju. Ukupni rashodi Malte za istraživanje i razvoj izraženi kao postotak BDP-a drugi su najniži u EU-u (0,64 % BDP-a u 2023. u odnosu na prosjek EU-a od 2,24 %) i u proteklom su se desetljeću smanjili. To vrijedi i za javne i za privatne rashode za istraživanje i razvoj. Javna ulaganja u istraživanje i razvoj izražena kao postotak BDP-a niža su nego prije 10 godina i znatno su ispod prosjeka EU-a (0,27 % BDP-a u 2023. u odnosu na prosjek EU-a od 0,72 %). Slična je situacija s privatnim ulaganjima u istraživanje i razvoj: 0,37 % BDP-a u odnosu na prosjek EU-a od 1,49 %. Manjak ulaganja utječe na izvrsnost javnog istraživačkog sustava i rezultate inovacija. Malta bi imala koristi od poticanja javnih i privatnih ulaganja u istraživanje i razvoj, osobito uvođenjem ciljanih poreznih poticaja.

(27) Malta se i dalje suočava s izazovima u ostvarenju zelenog gospodarskog rasta, što se odnosi na uravnoteženje gospodarskog razvoja i okolišne održivosti. Zelenu tranziciju Malte koči dominantna uloga fosilnih goriva u energetskom sustavu. Malta znatno subvencionira fosilna goriva i nije planirano postupno ukidanje subvencija prije 2030. Osobito bi se moglo razmotriti prioritetno postupno ukidanje subvencija za fosilna goriva koje ne rješavaju problem energetskog siromaštva na ciljani način, ne odgovaraju na stvarna pitanja energetske sigurnosti, ometaju elektrifikaciju prometa i nisu ključne za industrijsku konkurentnost. U Malti su subvencije za fosilna goriva, kao što su trenutačna potpora društvu Enemalta, subvencije za naftne derivate, osobito benzin i dizel, i smanjenje trošarina na benzin i dizel, gospodarski neučinkovite i destimuliraju uvođenje energije iz obnovljivih izvora i dekarbonizaciju gospodarskih djelatnosti. Također, proračunsko su opterećenje za javne financije Malte. Uz to, u Malti je 2023. udio energije iz obnovljivih izvora u bruto krajnjoj potrošnji energije bio samo 15 %, što je jedna od najnižih razina korištenja te energije u EU-u. Iako gotovo sav instalirani kapacitet za energiju iz obnovljivih izvora čine kopneni solarni sustavi, Malta ima znatan potencijal da u svoju kombinaciju obnovljivih izvora energije uključi projekte velikih odobalnih vjetroelektrana i solarnih elektrana. Mogućnost da Malta iskoristi obnovljive izvore energije i tako poveća sigurnost opskrbe energijom ovisi i o napretku, uz ključnu potporu kohezijske politike EU-a za razdoblje 2021. – 2027., u izgradnji drugog elektroenergetskog interkonekcijskog voda prema Italiji i nastavku jačanja i modernizacije domaće elektroenergetske mreže, među ostalim povećanjem njezine fleksibilnosti. Nadalje, iako su uvedene određene mjere potpore za povećanje energetske učinkovitosti i postoje ulaganja u obnovu zgrada javnog i privatnog sektora u okviru malteškog plana za oporavak i otpornost, krajnja potrošnja energije u stambenim zgradama povećala se od 2018. do 2022. za 13,5 %. Malta bi mogla imati koristi od daljnjih mjera za promicanje povećanja učinkovitosti u građevinskom sektoru, a to bi također doprinijelo ostvarenju cilja smanjenja emisija u skladu s Uredbom o raspodjeli tereta.

(28) Rješavanje pitanja zagušenja prometa i visokih emisija iz cestovnog prometa ključno je za povećanje konkurentnosti i poboljšanje kvalitete života, među ostalim ranjivih skupina stanovništva Malte. Otkako je u listopadu 2022. besplatni redovni javni cestovni prijevoz obuhvatio sve stanovnike Malte, njegovo se korištenje povećalo, ali se i svakodnevno znatno povećavao broj registriranih osobnih automobila na malteškim cestama. Prometni sektor najveći je izvor emisija stakleničkih plinova na Malti obuhvaćenih Uredbom o raspodjeli tereta. Od 2005. do 2022. emisije stakleničkih plinova iz cestovnog prometa povećale su se za 32 %. Dakle, postoji potreba za mjerama protiv zagušenja prometa u okviru kojih će se ponuditi kvalitetne usluge kolektivnog cestovnog prijevoza kako bi se smanjilo korištenje osobnih automobila i mjere kojima će se destimulirati korištenje osobnih automobila. Povećanje kvalitete i učinkovitosti javnog cestovnog prijevoza, primjerice uvođenjem namjenskih autobusnih trakova, i većim ulaganjima u infrastrukturu za aktivnu mobilnost, uključujući kvalitetnije pješačke staze, potaknulo bi prelazak na održivije načine prijevoza, povećalo sigurnost građana i podiglo kvalitetu života, među ostalim osoba sa smanjenom pokretljivošću.

(29) Manjak kvalificirane radne snage i neusklađenost ponude i potražnje vještina prepreka su budućem rastu, konkurentnosti i usporednoj zelenoj i digitalnoj tranziciji. Stopa slobodnih radnih mjesta među najvišima je u EU-u,

pri čemu postoji izražen manjak kadrova, među ostalim u IKT sektoru, umjetnosti, zabavi i rekreaciji, građevinskom sektoru i dijelovima uslužnog sektora, kao i manjak zdravstvenih radnika i stručnjaka za dugotrajnu skrb te nastavnika. Uz to, 64 % poduzeća smatra da lokalna radna snaga nije na odgovarajući način pripremljena za prelazak na ugljičnu neutralnost. Iako se obrazovanje odraslih poboljšava i u skladu je s prosjekom EU-a, i dalje je znatno ispod nacionalnog cilja od 57,6 % za 2030., pri čemu je stopa sudjelovanja visokoobrazovanih osoba mnogo veća od stope odraslih osoba s nižim razinama obrazovanja. Broj osoba upisanih u strukovno obrazovanje i osposobljavanje i dalje je daleko ispod prosjeka EU-a, a na srednjoškolskoj razini 2023. samo je otprilike trećina učenika bila upisana u predmete iz područja znanosti, tehnologije, inženjerstva i matematike (STEM), što je ispod prosjeka EU-a. Udio studenata u tercijarnom obrazovanju upisanih u predmete iz područja STEM-a jedan je od najnižih u EU-u i iznosi 13,9 %, sa samo 5,1 % u području IKT-a, a još je niži među ženama. Kontinuirano nedostatne osnovne vještine upućuju na sustavne nedostatke u obrazovnom sustavu. Zbog nedostatka odgovarajućeg kvalificiranog nastavnog osoblja i neučinkovitih nastavnih praksi i kurikuluma, sustav ne zadovoljava dovoljno potrebe sve djece, među ostalim učenika s invaliditetom. Svaki treći petnaestogodišnjak nema dostatne osnovne vještine u matematici, čitanju i prirodoslovlju, a otprilike polovini učenika osmog razreda (u dobi od 12 do 13 godina) nedostaju osnovne digitalne vještine. Unatoč poboljšanjima u proteklih nekoliko godina, i dalje otprilike 10 % studenata rano napušta obrazovanje ili osposobljavanje, što povećava ionako velik broj niskokvalificiranih odraslih osoba. Povećanje kvalitete i relevantnosti obrazovanja i osposobljavanja za tržište rada, ponajprije poboljšanjem osnovnih vještina učenika te početnog i trajnog osposobljavanja učitelja i nastavnika, te promicanje upisa niskokvalificiranih osoba u strukovno obrazovanje i osposobljavanje i obrazovanje odraslih ključni su za poboljšanje niskih obrazovnih ishoda i smanjenje velikog nedostatka i neusklađenosti ponude i potražnje vještina, među ostalim u području STEM-a i zelene tranzicije.

(30) Imajući u vidu blisku međusobnu povezanost gospodarstava država članica europodručja i njihov zajednički doprinos funkcioniranju ekonomske i monetarne unije, Vijeće je u 2025. državama članicama europodručja preporučilo da poduzmu djelovanja, među ostalim u okviru svojih planova za oporavak i otpornost, u cilju provedbe Preporuke o ekonomskoj politici europodručja 2025. Kad je riječ o Malti, preporuke br. 2, 3, 4 i 5 doprinose provedbi prve preporuke za europodručje o konkurentnosti, preporuke br. 4 i 5 doprinose provedbi druge preporuke za europodručje o otpornosti, a preporuka br. 1 doprinosi provedbi treće preporuke za europodručje o makroekonomskoj i financijskoj stabilnosti iz Preporuke za 2025.,

PREPORUČUJE da Malta u 2025. i 2026. poduzme djelovanja kojima je cilj:

1. Povećati ukupnu potrošnju za obranu i sigurnost i povećati pripravnost, osiguravajući pritom održivost duga u skladu sa zaključcima Europskog vijeća od 6. ožujka 2025. Pridržavati se maksimalnih stopa rasta neto rashoda koje je Vijeće preporučilo 21. siječnja 2025. s ciljem okončanja stanja prekomjernog deficita. Postupno ukinuti hitne mjere energetske potpore. Raditi na uklanjanju preostalih rizika od agresivnog poreznog planiranja, uvesti porez po odbitku na izlazna plaćanja ili istovjetne obrambene mjere te izmijeniti pravila za trgovačka društva koja nemaju domicil u Malti.

2. Imajući u vidu odgovarajuće rokove za pravodoban dovršetak reformi i ulaganja na temelju Uredbe (EU) 2021/241, osigurati djelotvornu provedbu plana za oporavak i otpornost, uključujući poglavlje o planu REPowerEU. Ubrzati provedbu programâ kohezijske politike (EFRR, FPT, ESF+, KF) na temelju, ovisno o slučaju, mogućnosti koje nudi preispitivanje u sredini programskog razdoblja. Optimalno iskoristiti instrumente EU-a, među ostalim mogućnosti koje nude program InvestEU i Platforma za strateške tehnologije za Europu, radi povećanja konkurentnosti.

3. Promicati ulaganja u istraživanje i inovacije, među ostalim povećanjem javnih ulaganja u istraživanje i razvoj te poticanjem privatnih ulaganja u istraživanje i razvoj, primjerice poreznim poticajima za istraživanje i razvoj.

4. Ubrzati uvođenje energije iz obnovljivih izvora promicanjem velikih projekata i malih ulaganja u izravnu proizvodnju i potrošnju energije. Smanjiti potrošnju energije povećanjem energetske učinkovitosti zgrada. Smanjiti emisije iz cestovnog prometa i riješiti pitanje zagušenja prometa promicanjem kvalitetnog i učinkovitog javnog prijevoza, povećanjem ulaganja u infrastrukturu za aktivnu mobilnost i destimuliranjem korištenja automobila. Postupno ukinuti subvencije za fosilna goriva.

5. Povećati kvalitetu i relevantnost obrazovanja i osposobljavanja za tržište rada kako bi se poboljšali niski obrazovni ishodi i smanjili velik nedostatak i neusklađenost ponude i potražnje vještina, među ostalim u području znanosti, tehnologije, inženjerstva i matematike (STEM) te zelene tranzicije, ponajprije poboljšanjem osnovnih vještina učenika, početnog i trajnog osposobljavanja nastavnika te promicanjem upisa u strukovno obrazovanje i osposobljavanje te obrazovanje odraslih za niskokvalificirane radnike. Povećati uključivost obrazovanja i osposobljavanja.

Sastavljeno u Bruxellesu 8. srpnja 2025.

Za Vijeće

Predsjednica

S. LOSE